ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Ukrainian Nat'l Ass'n
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 | Canada & Europe.
half year...... 1.00 | per year...... $3.00
single copy... .03 | half year...... 1.50

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE UKR. NAT'L ASS'N OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 | Канади і Европа.
на пів року 1.00 | на рік......... $3.00
поод. число .03 | на пів року 1.50

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота 14-го падолиста 1914. Ч. 75. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Saturday, November 14, 1914. N. 75.

ПОРАЖЕНЄ МОСКАЛІВ КОЛО ЯБЛОНОВА, ЧЕРНОВЕЦЬ І СТРИЯ.

Москалі приступають до другої облоги кріпости Перемишля.

Німці здобули приступом Діксмюд і полонили 4.200 союзників.

Недалекий конець війни зі Сербією.

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕНЄ

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З РОСІЄЮ.

На терені війни з Росією не відбули ся в послідних днях жадні битви, які могли би мати якесь рішаюче значінє. Німецькі телеграми доносять, що коло Калїша (в Польськім Королївстві) прийшло до стрічі з російською кіннотою, яка розбита подала ся назад з великими стратами.

Австрійські телеграми принесли вісти про відворот австрійських військ в середущій Галичині та про початок другої облоги Перемишля Москалями. Відворот австрійської армії відбуваєть ся в напрямі на захід в сторону Кракова і на полудне в напрямі Карпат. — подібно як се стало ся підчас першої облоги Перемишля. Тут заходить однак та ріжниця, що тоді відворот Австрійців відбував ся під напором сильної армії російської, а тепер яко військовий маневр зі зглядну на відворот німецької армії в Польськім Королївстві. Найблизші події покажуть яснїйше нове положенє головної боєвої лінії.

Зовсім незалежно від головних рухів військ, австрійські відділи на підгірю Карпат задають безнастанно щораз то нові удари Москалям. І так послідні урядові телеграми з Відня доносять про знищенє російських козаків в долині ріки Стрия, про побіду над Москалями коло Яблонова і Рожнова (біля Коломиї) і про розбитє російських військ на північ від Черновець.

Всякі поголоски, неначе-б Москалі перейшли вже німецьку границю в напрямі Позвання або Шлезка, є доси нествердженi

—o—

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З ФРАНЦІЄЮ:

На заході рішаюча побіда перехиляєть ся на сторону Німців. Кровава тритижнева боротьба принесла значні успіхи Німцям. Здобутє Діксмюд має велике значінє на дальший хід війни: Німці отворили собі тим способом дорогу до пристаний Дінкерк і Кале. Страти союзників в полонених виносять в послідних двох днях 4.200. Крім того здобули Німці 4 гармати і 27 машинових карабінів. Боротьба в послідним тижни належала до найбільше кровавих за час цілої війни. Страти в людях мали виносити по обох сторонах понад 100.000.

Німецькі війска перейшли в кількох місцях ріку і канал Ізер і посувають ся дальше наперед. Воєнні знавці приписують послідним побідам Німців дуже велике значінє.

—o—

Війна зі Сербією на укінченю. Австрійські війска посувають ся чимраз глибше в сербський край. Головний командант австрійської армії висказав надію, що сподієть ся коло Різдва покінчити карну експедицію проти Сербії. Не лише австрійські війска, але і брак живности та пошести ослабили до решти сербську армію.

—o—

З Царгорода доносять, що турецька армія перейшла російську границю на Кавказі і розбила російське війско, задаючи йому великі страти.

На Чорнім мори не прийшло в послідних днях до жадної більшої акції.

Друга турецька армія перейшла границю Єгипту і заняла дві укріплені анґлійські місцевости. Анґлійці стративши кількасот людий і 4 гармати, подали ся назад.

Війна з Росією.

в Галичині:

ВЕЛИКЕ ПОРАЖЕНЄ МОСКАЛІВ КОЛО ЧЕРНОВЕЦЬ.

БЕРЛІН (бездр. телегр.). 12. падолиста. — До Берліна наспіли вісти з Відня про велику побіду Австрійців на північ від Черновець.

„Австрійські війска виконали несподіваний маневр і перейшли через ріку Прут у віддаленю кількох кільометрів від Черновець. Тут заатакували нараз праве крило російської армії. Москалів заскочили зовсім неприготованих. По короткій кровавій боротьбі, в якій брала велику участь австрійська артилєрія, Москалі почали утікати. Ціле поле битви вкрите тисячами трупів".

АВСТРІЙЦІ РОЗБИЛИ МОСКАЛІВ КОЛО ЯБЛОНОВА І РОЖНОВА.

БЕРЛІН (бездр. телегр.). 12. падолиста. — У східній Галичині Москалям не ведеть ся. На лінії Яблонів—Рожнів (20 кільомет. на полудне від Коломиї) прийшло до битви з двома дивізіями російської піхоти. Москалі з великими стратами уступили, подаючи ся в напрямі ріки Дністра.

ДРУГА ОБЛОГА ПЕРЕМИШЛЯ МОСКАЛЯМИ.

ВІДЕНЬ (через Амстердам і Лондон). 12. падолиста. — Австрійський ґенеральний штаб видав отсей урядовий звіт:

„Воєнну акцію в Польськім Королївстві і в Галичині ведеть ся точно після з гори принятих плянів. В середущій части Галичини австрійські війска подали ся назад. Московські війска перейшли ріку Вислоку недалеко Лїска. Друга облога Перемишля Москалями розпочала ся.

„В долині ріки Стрия розбито Москалів 5 опанцирненими поїздами. Поїзди прибули несподівано і Москалі понесли великі страти".

З причини відвороту німецьких і австрійських військ в Польськім Королївстві, мусїла наступити і в Галичині зміна щодо утвореня нової боєвої лінії. Розходило ся передівсім о забезпеченє галицької армії від наподу Москалів з півночи.

в Польськім Королївстві:

ПОХІД МОСКАЛІВ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ ЗДЕРЖАНИЙ.

БЕРЛІН (бездр. телегр.). 12. падолиста. — На східнім терені війни запанував по части супокій. Похід Москалів в напрямі німецької границї здержаний. Німецький ґенеральний штаб видав рапорт отсего змісту:

„Воєнна акція у Східних Прусах відбуваєть ся точно після плянів і дотепер не зайшли жадні перешкоди в їх виконуваню. Недалеко Калїша німецька кінниця розбила дивізію козаків. Москалї понесли дуже значні страти, почім подали ся назад".

Про битви на головній лінії в Польськім Королївстві і в Галичині нема жадних вістий. Вісти, які принесли російські телеграми про перехід російської армії через німецьку границю, оказали ся зовсім неправдивими.

—o—

ПОБІДА ТУРКІВ НА КАВКАЗІ І В ЄГИПТІ.

ЛОНДОН. 12. падолиста. — До Берліна надійшли з Царгороду отсі вісти:

„Головна турецька кватира доносить, що турецька армія, яка перейшла російську границю на Кавказі, прогнала Москалів з їх укріплених становищ, задаючи їм великі страти. З оповіданя полонених Москалів виходить, що в російськім війску нема жадного ладу анї послуху.

„Турецька армія, яка перейшла границю Єгипту, розбила відділи анґлійського війска і заняла укріплені місцевости Ель-Аріш і Шейнзар. Анґлійці стратили кількасот людий і 4 гармати.

„Турецька фльота на Чорнім мори заатакувала російські кораблї, які обстрілювати турецьку пристань Козлів. Завдяки мраці удало ся російським кораблям утечи".

Московські телеграми від самого початку війни з Туреччиною доносили про великі побіди над Турками. Однак все те показуєть ся брехнею. Москалі, які вислали тут найгірше війско, утікають в глиб Росії, переслїдувані турецькою армією.

—o—

Війна з Францією.

НІМЦІ ЗДОБУВАЮТЬ ПРИСТУПОМ МІСТО ДІКСМЮД.

БЕРЛІН (бездр. телегр.). 11. падолиста. — По довшій кровавій битві німецькі війска заняли місто Діксмюд. Кількасот Анґлійців полонено. В околиці міста битва триває дальше. Війска союзників утікають у великім нелади.

СОЮЗНИКИ ПРИЗНАЮТЬ СЯ ДО НЕУДАЧІ.

ЛОНДОН. 11. падолиста. — Послідні битви, здаєть ся, беруть корисний зворот для Німців. На північ від Нюпорт посунули ся війска союзників наперед, але вечером Німцям удало ся заняти місто Діксмюд. Війска союзників находять ся безпосередно в околиці міста і обсадили дороги, які ведуть відси до Нюпорт і Іпр.

Здобутє місцевости Діксмюд має незвичайно велике значінє з огляду на дальшу воєнну акцію у Франції. Рішаюча битва на тій лінії тривала три тижні, перехиляючи побіду то на одну то на другу сторону. В сей спосіб Німці отворили собі дорогу до пристаний Дінкерк і Кале, які становлять найблизшу ціль дальшої акції Німців.

СЬВІТЛА ПОБІДА НІМЦІВ НА ПРАВІМ КРИЛІ: 3.500 ПОЛОНЕНИХ І 23 МАШИНОВІ КАРАБІНИ.

ЛОНДОН. 12. падолиста. — З Берліна наспіла тут бездротна телеграма, яка подає послідний урядовий рапорт німецької головної кватири:

„Вчера зробили наші війска добрий поступ над рікою Ізер. Ми здобули приступом місто Діксмюд, причім полонили 500 людий і забрали 9 машинових карабінів. Дальше на полудне перейшли наші війска канал Ізер і здобули перші укріплені становища союзників. В наші руки попало ся 2.000 Французів і 6 машинових карабінів. Мимо сильних нападів союзників коло Арментієр і Лїль ми не лише удержали ся на своїх становищах, але задали притім великі страти неприятелеви. В битві коло Ля-Басе полонено 1.000 Французів і забрано 8 машинових карабінів.

„Французи понесли великі страти, коли робили зусиля коло Вієн-лє-Шато (в Арґонах), щоби відзискати утрачені позиції.

„Всі напади Французів на полудне від Верден відбито без найменьшої трудности".

ДАЛЬШИЙ ПОХІД НІМЦІВ НА ДІНКЕРК І КАЛЄ.

БЕРЛІН (через Гаґу і Лондон). 12. падолиста. — Нинї в полуднє оголосив німецький ґенеральний штаб слідуючі вісти з поля війни на заході:

„Відділи союзників, котрі в послідних двох днях посунули ся наперед коло Нюпорт, розбиті і приневолені подати ся назад за ріку Ізер. Правий берег ріки є цїлковито очищений з неприятеля. На полудне від Діксмюд німецькі війска йдуть дальше наперед, переправившись через канал. В битві коло Іпр взято до неволї знова 700 Французів та здобуто 4 гармати і 4 машинові карабіни".

В боротьбах в часі послїдних двох днів Німці полонили 4.200 союзників та здобули 4 гармати і 27 машинових карабінів.

ДОТЕПЕРІШНІ СТРАТИ НІМЦІВ ЧИСЛЯТЬ 509.000 ОСІБ.

БЕРЛІН (бездр. телегр.). 12. падолиста. — Німецьке міністерство війни оголосило лїсту страт, яка обіймає страти Німців по день 9. падолиста. Страти в убитих, ранених і полонених від початку війни числять 509.000. Лїста страт за послідний тиждень виказує 58.000 людий. З того виходить, що й боротьба в послідних днях належала до найбільше кровавих.

Повисше число обіймає страти Німців від самого початку війни. Безперечно, що пів-мілїонова страта є дуже велика. Однак в порівнаню зі стратами противників страти Німців не є великі, коли зважимо, що Німці в самім полоні мають дотепер поверх пів мілїона союзників.

Також треба взяти під розвагу ту обставину, що повисше число обіймає між иншими і дуже велике число ранених, з котрих значна часть вже повернула на боєву лінію.

НІМЕЦЬКЕ ПІДВОДНЕ СУДНО В АНГЛІЙСЬКІЙ ПРИСТАНИ.

ЛОНДОН. 12. падолиста. — Перший раз за час війни удало ся німецькому кораблеви підїхати до англійської пристани в Давис і затопити в ній англійський корабель. Тисячі людий були вчера сьвідками сего нещастя, коли англійський корабель „Ніґер" зістав поцілений торпедою німецького підводного судна. Се діяло ся в полудне. Богато народа находило ся на доках, коли нараз дав ся чути гук вибуху і чорна хмара диму показала ся над водою. Корабель „Ніґер" перехилив ся в один бік і почав тонути. Протягом 20 мінут не було й слїду з корабля. Крім двох людий цілу залогу виратувано.

Пристань Давис є положена недалеко міста Довер і є віддалена всего 60 миль від Лондону. Затоплений анґлійський корабель „Ніґер" був торпедовцем давної будови. Його поємність виносила всего 820 тон, а залога числила 85 людий.

—o—

Війна з Сербією.

НЕДАЛЕКИЙ КОНЕЦЬ ВІЙНИ ЗІ СЕРБІЄЮ.

ВІДЕНЬ (через Амстердам). 12. падолиста. — Австрійські війска в Сербії йдуть побідно дальше наперед. Головний командант австрійських військ в Сербії, ґенерал Потьорек, висказав надію, що війна зі Сербією коло Різдва буде покінчена. Війска Сербів ставлять щораз то слабший опір.

Послідні вісти доносять про здобутє узгіря коло Мішар. Праве крило сербської армії є цїлковито знищене і утікає в нелади. В боротьбах від 6. до 11. падолиста полонено 4.300 Сербів та забрано богато ґармат і возів з воєнними матеріялами.

Сербам не помогли отже ріжні брехливі вісти про великі побіди над Австрійцями. Австрія, розпочинаючи війну, заповіла була, що зі Сербією не буде вести війни, але лише карну експедицію. І дійсно без великих зусиль зуміла австрійська, хоч незначна армія, зломити силу Сербів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
Published three times a week Tuesday, Thursday and Saturday, at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by The Ukrainian National Association of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year. for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всї оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободї", Редакція не відповідає. Рукописий не звертає ся.

Російські пляни.

Замах Росії на грецько-католицьку церков в Галичинї.

Яким чином хоче урядова Росія знищити національну українську церков в Галичинї, а з тим і цїлий наш національний рух, писали ми вже коротко в попередних числах нашої часописи. Тепер подаємо докладно тї способи, яких задумує ужити Росія в цїли переведеня свого пляну.

Сї способи подає урядовий орґан церковної управи в Росії, Сьвятїйшого Синода, „Церковний Вестнік" в ч. 38. з місяця вересня б. р. Читаємо там:

„В приближеню треба ужити таких средств для приєднаня до православної віри:

1) Належить прилучувати лише тих, що самі забажають, стати православними по проповіди сьвящеників місіонарів.

2) Для тих, що злучили ся з православною церквою, треба зіставити непарушними всї тї особливости місцевого церковного житя, всї обряди, котрі не противорічать догмам православної церкви. Належить позіставити істнуючі брацтва, котрі мають значінє в церковнім житю, і загально народний спів в церквах.

3) В Галичинї строго задержане є снекійне сьвяткованє сьвят. В тих днях не допускає ся тут ніякої роботи, нї торговлї. Тому конечною річию є заховати й на дальше ту сьвятість як зі сторони духовної так і сьвітської власти. Коли би завести недїльні роботи, як се практикує ся в православній церкві, се відстрашило би Галичан від православя.

5) Конечно й необхідно є сейчас розвязати чин Василіян, котрі мали великий вплив на церковне житє.

6) Необхідним є усунути з уряду єпископів, настановлених цїсарем-католиком.

7) Треба положити конець української аґітації против православя, яка є небезпечною і під політичним зглядом.

8) Не належить зіставляти унїятських сьвящеників в тих селах, що перейшли на православє.

9) Коли унїятський сьвященик належав до русско-народної (читай: москвофільської) орґанізації, тодї належить його оставити на місци тимбільше, що такі сьвященики майже певно перейдуть на православє.

10) Коли би за мало було таких сьвящеників, що перейдуть на православє, тодї треба до Галичини післати сьвящеників православних з Росії, але з високим образованем. Унїятські сьвященики мають високе образованє, тому їх вплив був би більший, ніж православних, особливо по містах.

11) Конечним є знести середновічне право церковного патронату, бо воно є противне інтересам церкви.

12) Церковною мовою мусить лишити ся мова старославянська, але проповіди можна говорити на „малорусском нарѣчу".

13) Унїятське духовенство є дуже добре ситуоване, тому й православне духовенство повинно бути забезпечене не гірше від других.

14) Давний монастир Скит Манявський належить відбудувати в як найкоротнім часї, щоб воскресити традицію православя.

Як бачимо, Сьвятїйший Синод з такою перфідією і вирафінованєм уложив сї точки, як свого часу уложили були Поляки „Проєкт на знищенє Руси". Ріжниця в тім, що польський „Проєкт на знищенє Руси" був тайний, а сей російський обговорюють ся публично, не скриваючи зовсїм своїх намірів.

На перший погляд виглядає, що під зглядом релїґійним буде свобода в Галичинї, бо в проєктах говорить ся декуди проти всякого васильства. Міжтим в 1. точцї читаємо, що треба посилати до Галичини православних місіонарів, отже вести аґітацію за право — зглядно царе-славєм. Натомісць в 7. точцї говорить ся про усуненє української аґітації проти православя. Зіставленє сих двох точок вказує, що противної аґітації не мож буде вести, а щоб навіть не дати людям нагоди розмовляти в справах иншої віри, як цареславної, постановляєть ся в 8. точцї усунути гр.-кат. сьвящеників з тих сіл, що перейшли на православє. Иншими словами: не вільно нікому, навіть греко-кат. сьвященикам аґітувати за унїятською церквою.

До тої самої цїли зміряє також проєкт знесеня василіянських монастирів, бо се були головні розсадники й твердинї унїї. Тому то оо. Василіяни були головним предметом русофільських нападів ще в часї мира. Що з оо. Василіянами поступають тепер вже Москалї безоглядно, сього ми можемо бути певні. Сю ненависть задокументували вони увязненєм митрополита, котрий, як звісно, також був Василіянином, а довершенєм сих плянів є: усуненє грецько-католицьких епископів іменованих католицьким правительством.

Тут Синод удає, будьто би в Австрії іменував цїсар епископів таксамо, як в Росії цар, хоч загально звісним є, що епископів іменує папа, але щодо особи епископа має дати згоду цїсар. Тому Синодови розходить ся тут о знищенє апостольської традиції, бо власть католицьких епископів переходить від апостолів.

На місце теперішних епископів не буде певно других унїятських епископів, лише якась унїятська колеґія, як свого часу на Українї заведено „малоросійську колеґію", котра знищила всї давні українські урядженя. Подібну цїль мала би також і унїятська колеґія.

Дальших точок ми не будемо обговорювати, але з них є очевидним, чого Москалї хочуть. Їм здасть ся, що вони знищуть таксамо в Галичинї грецько-католицьку віру, як свого часу знищили в Холмщинї.

Та тепер вже инші часи. Коли вже в Холмщинї знайшли ся були мученики між унїятами, то в теперішній Галичинї знайдуть ся не лише мученики, але знайдуть ся й завзяті борцї, які не дозволять на насильство своєї совісти. Сього ми можемо бути певні і мимо ворожих плянів дивити ся сьміло в будучність, приготовляючи народну силу.

Впрочім всї тї пляни є писані вилами на водї, як довго Москаль не виграв війни.

НАСТРІЙ НА РОСІЙСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Через Букарешт дістала редакція часописи „Украініше Нахріхтен" слїдуючі вісти з російської України:

Ще в передодень урядового оголошеня війни зарядили російські власти масові арештованя українських провідників. Особливо потерпіли серед того пересьлїдуваня люди з правобережної України. Тут арештовано Українців не лише в більших місцевостях, але також і на провінції. Рівночасно з тим застановлено видаванє українських часописий, між иншими „Раду".

Населенє заскочила зовсїм несподївано мобілїзація, яку переведено без попередних формальностий. Резервістів збирано в більших центрах і провадженo дальше так, що вони не мали навіть часу здати собі справи з того, що дїєть ся.

Вони йшли засумовані, без найменьшого ентузіязму. Я мав нагоду розмовляти з раненими, котрі повернули з галицької борби на Поділю. Ранені заявляли, що неприятель говорить цїлком такою самою мовою що й вони. Вони хвалили хоробрість австрійського війска, а особливо тепло висловлювали ся про приязне поведенє австрійських доглядачок супроти хорих.

Для характеристики настрою між населенєм може послужити осьтака подїя: Один ранений прибув до свого села акраз тодї, коли новобранцї мали марширувати. Коли почули від раненого успокоюючі слова, що війна се великі маневри й лише шрапнелї роблять великі спустошеня між людьми, сказав один зі слухачів: Нехай собі не буде страшна війна, але хто вигадав на братів стріляти?

На стації в Косятинї бачив я один цїлий транспорт полонених Австрійцїв. Між ними сейчас появили ся православні попи та роздїлювали протиукраїнську часопись „Подолянин". В порівнаню з російськими салдатами були полоненї дуже чисто й порядно зодягненї, з верхнього вигляду зовсїм не були вони вичерпані, а поводили ся з гідностию. Один з подорожних хотів відкупити від одного австрійського жовніра рожу з шапки й давав йому пять рублів, жовнір одначе не продав її: опісля звернув ся сей подорожний до инших жовнірів, але анї один з них не продав жадної відзнаки.

По проголошеню війни оповіщено царський манїфест до всїх народів Росії. Населенє України сподївало ся, що принайменьше тепер змінить ся становище уряду до української справи, але де там. Лише в Польщі настали трошки инші відносини по манїфестї. Поляки взагалї повірили царським обіцянкам, хоч і між ними знайшли ся такі, що недовіряли словам. Недовірє до царського манїфесту зростає між Поляками з того часу, як до Галичини вислано православних попів, котрі зачали свою пропаґанду не лише між Українцями, але й між Полякамя.

Українське питанє в Росії хочуть цїлком промовчати. Се одначе не вдасть ся, бо сама чорносотенна преса зачала сим питанєм займати ся і між самими петербурськими реакціонерами нема щодо того згоди.

Жидів таксамо як і перше викидаєть ся і їх процентова присутність в школах є надальше обмежена. Через те зростає між Жидами невдоволенє проти війни, а з тим симпатії до невдоволеного українського населеня.

Зачувати, що з довозом живности російській армії в Галичинї цїлком зле. Страти російської армії мають бути величезні, а Київ є переповнений раненими.

Настрій серед суспільности на Українї є наразі пригноблюючий, але рівночасно й вичікуючий. Скоро лише воєнні операції австрійської армії пічнуть ся на російській Українї, мож буде надїяти ся цїлковитої зміни настрою серед українського населеня.

З Галичини.

Російські власти в Галичинї.

„Прикарпатская Русь" подає спис російських властий галицької ґенерал-ґубернії. Ось вони: помічник ґенерал-ґубернатора: Половцев, начальник штабу ґенерал-ґубернатора: Новоґребельський, ґубернатор міста Львова: Мельников, начальник міста Львова: Айхе, начальник львівського округа: ґраф Лямсдорф. Всї тї представники властий є ґенерал-майорами.

По українськи заборонено.

Один чоловік, котрому удалось перебути кілька днів у Львові, пише між иншим таке:

У Львові панує цїлковитий спокій. Всюди є лише польські й російські написи, а німецькі, українські й жидівські усунено. Розмовляти вільно лише по польськи, російськи і французьки. Рішучо заборонено по українськи.

За дня не видно зовсїм війска у Львові, лише на площах уставлено гармати й машинові карабіни. Офіцири ходять по містї звичайно по цивільному. Часопись „Слово польське" виходить без цензури!

До Львова можна писати!

Віденські часописи доносять, що з Австрії можна писати до Львова отворені листи, картки то що, лише грошевих посилок не приймає ся. Такі почтові посилки полагоджує у Відни бюро: „Інтернаціонале гельф-унд аускунфтс біро" Відень I., Линдекронґассе 1. Коли можна посилати посилки з Відня, то тимбільше мож се робити і з Америки, при чім треба написати на посилцї Львів через Росію. До недавна всї листи до Галичини пересилано до Радивилова коло Бродів, а звідтам відсилано їх полевою почтою дальше. В цїли приспішеня доручуваня почтових посилок опрацювала головна управа почт і телєґрафів проєкт кількох маршрут почти до Львова на самоходах. Між иншими находить ся проєкт пересиланя почти з Люблина через Замость і Томашів до Львова.

Ненарушені копальнї.

Москалї, займаючи Галичину, займили також її природні богацтва, між иншими також копальнї нафти коло Борислава. Їх одначе не знищено тому, бо сї копальнї належать до Французів та Анґлійцїв, отже союзників Росії. Росія не хоче нищити мастку союзників.

Зі Самбора.

Місто Самбір, що має около 15.000 мешканцїв, дістало також російську адміністрацію, в особі „градоначальника". За те посадник і начальник суду зістали на своїх посадах, ще від австрійських часів. Також зістала тасама міська полїція, яка має обовязок салютувати російським офіцирам. На жаданє градоначальника, бурмістр (посадник) мусїв віддати шкільні будинки на шпиталї для ранених.

Останні днї Чорткова.

При кінци місяця серпня відбула ся під Чортковом битва між Австрійцями і Москалями. Розложивши ся в прекрасній долинї Чорткова, заслонений горами Карпатами, австрійські війска навіть не думали о появленю тут московських війск. Одначе несподївано на височинах під Чортковом появило ся московське війско і заняло добру позицію, з котрої зачало стріляти до австрійського війска з гармат.

Австрійська артилєрія скоро заняла противлежні хребти горбів і понад дахами Чорткова і головами його мешканцїв почав ся жорстокий артилєрійний поєдинок.

Часть куль, котрі не долетїли до гірських хребтів, падали в долину, де нищили доми Чорткова, запалюючи їх, та вбиваючи спокійних мешканцїв.

В Чорткові і його околицях почалась паніка, не тільки між цивільним населенєм, але і між війском. На зелїзничій стації, що стояла під горбою, стовпила ся маса публики і війска. А гармати гриміли і спричиняли ще більший переполох.

В тім часї на двірци зелїзничім в Чорткові стояло всього два поїзди. До возів сих поїздів почали тиснути ся люди. Не лише місця, але і всї проходи, а що більше і дахи ваґонів були занятї пасажирами.

Потяг рушив в гору. На данїй висотї в льокомотиву вдарила куля з російської гармати. Льокомотива знищена. Потяг нїчим не стриманий подав ся в долину. Другий поїзд не міг навіть стримати ся, коли на него вдарив з гори потяг перший.

Наступила страшна катастрофа. Оба поїзди котили ся з великою скорістю в діл, та в тій хвилї вдарила друга куля і запалила один з ваґонів. Огонь почав ся скоро ширити. Цїлий потяг за кілька мінут був вже в обіймах огню. І се море огню обняло своїми червоними язиками тисячки пасажирів і летїло скоро по шинах в діл.

Огненний поїзд врізав ся в величезну товпу народа, що находила ся на сей час на зелїзничім двірци, котрий теж почав горіти.

Кілька тисяч людий зістало вбитих. Одні лежали вбиті, а другі, на котрих запалила ся одїж, горіли і сьвітили як живі походнї...

Польський леґіон розброєний.

Між військовою управою і польськими добровольцями прийшло до спорів ізза участи німецького війска у борбі поруч Австрійцїв. Ізза сього спору розброїла вїскова управа один польський леґіон.

Так званий східний польський леґіон, котрий рекрутував ся зі східної Галичини, поїхав до Мшани, одначе тут не хотів присягати після австрійської формулки. Над сею справою радив польський центральний „Комітет Народови" і рішив, що добровольцї мусять присягати після припису, одначе голова ради народової Ценський не виповнив сеї ухвали, противно почав інтриґувати, щоби леґіон розпустити і допровадив до свого. З початку давали офіцири масові урльопи рядовим так, що за кілька тижнів не стало цїлого леґіону. Проти такого поступованя Ценського внесли инші члени „Народового Комітету" протест.

Другий полк українських добровольцїв.

Управа „Січових Стрільцїв" відбула у Відни минулого місяця нараду, на якій рішено приступити до зорґанізованя другого полку „Січових Стрільцїв". З огляду на се, що галицькі Українцї розсипані тепер по цїлім просторі австро-угорської монархії, вибрано Відень за осїдок управи. Можна надїяти ся, що так як перший український полк знаменито визначив ся в борбах з Москалями в Карпатах, що признав урядово сам австрійський ґенеральний штаб, так з одушевленєм приступить українська молодїж і до другого полку та піде слїдом своїх братів. Управа „Січових Стрільцїв" взиває українську суспільність до жертв на запровіянтованє й удержанє другого полку українського війска.

ПРОПАГАНДА МІЖ ПОЛОНЕНИМИ В РОСІЇ.

Російське правительство й „Галицко-русское общество" звернуло пильну увагу на полонених галицьких Українцїв в Росії. Постановлено розпочати сильну пропаґанду між ними, щоб їх навернути до цареславної церкви й до московської народности. В тій цїли вислано православних попів і членів згаданого общества з відповідною літературою до полонених. Свою роботу починають вони сейчас на дорозї.

ЧИ ЩЕ ПРОТЕСТУВАТИ?

(Статя надіслана).

Пан Кучма запитує решту відділів У. Н. Союза, чому не засилають своїх протестів. Пане Кучмо! Я, відповідаючи вам на вашу відозву, заявляю публично, що ми не протестували тому, що коли би хотїли протестувати, то треба було се зробити перед конвенцією, щоби запобігти коштам сеї конвенції, але не тепер по конвенції, коли вже всї члени понесять кошти конвенції. Тепер ви сиплете ріжні проклони і нарікаsuccessfully на тих урядників, котрим делеґати, а між ними і ви самі, віддали на конвенції повне вотум довіря. Нинї вже тї урядники стали вам солию в оцї за се, що вони приспішили конвенцію. Се вони зробили не за своєї волї, але тому, що американська держава зажадала, щоби в Союзї заправадити такий порядок, якого ся держава домагаєть ся, бо в противнім разї ми мусїли би були занерестати провадити бізнес в тих стейтах, котрі спонукали наших урядників до скликаня конвенції. Чи може треба було зречи ся провадити бізнес в стейтах Ню Йорк, Род Айленд, Конектікут і инших? Чи ви може хотїли, аби Союз звинув зовсїм свої аґенди і засьпівав сам собі „вічну память"?

Головні урядники Союза запобігли сему лиху і зробили все, що було в їх силї, аби захоронити від неминучого упадку 20-лїтну твердиню, в котрій нераз з нас знайшов щирий приют і поратунок. І щож властиво стало ся злого? Нинї на постепеннім оподаткованю стоять і зростають в моральну і фінансову силу инші подібні орґанізації, бо молодїж гуртуєсь тілько в таких орґанізаціях.

Пишете в своїй відозві до членів, що „зігнали до Бофало як дурнів і як дїтей". Так безлично і брутально не міг би написати чоловік при здорових змислах. Аже нас нїхто не уважав за дурнів, вибираючи на делеґатів! Ми їхали на конвенцію не яко дїти але яко дорослі люди і сьвідомі члени Р. Н. Союза, щоби радити над добром орґанізації і ратувати її перед упадком. Ми знаємо і з проєктів, писаних перед конвенцією, що велике число тих проєктів було за оплатою після лїт, а тільки мало число не хотїло постепенного податку.

Тепер перейдїм до заяви д-ра В. Сіменовича, котрий у попередних числах „Свободи" дав нам докладний звіт з посеконвенційного засїданя Головного Уряду в Джерзи Сіти. На жаданє д-ра Сіменовича завізвано на наради адвокатів, щоби вони дали точний доказ щодо сеї справи. Отож пан др. Сіменович говорить, що адвокати сказали те саме, що головних урядників перед конвенцією. І врештї др. В. Сіменович взиває нас бути терпеливими і вирозумілими, що ми мусимо піддати ся законам державним, бо инакше ніяк не можна запобігти сему лиху. Кому-ж тепер повірити: пану Кучмі, чи д-рови Сіменовичови, котрий певно дбає більше о добро орґанізації ніж п. Кучма і йому подібні.

Дальше говорить др. Сіменович, що коли схочете мати нову конвенцію, то можна, як буде за тим три части всїх членів. І коли би до того прийшло, то хто з того буде мати користь?! Мусите признати, що нїхто, бо закона державного на конвенції не скасуєте. А коли хочете, щоби У. Н. Союз істнував дальше, то тоди мусите застосувати ся до державного закона і перевести ту саму ухвалу, що вже є ухвалена. І що прийшло би з тої нової конвенції? Нїщо більше, як повна страта двайцять кілька тисяч долярів! І хто зруйнує касу У. Н. Союза: чи головні урядники своєю розумною роботою, чи п. Кучма своїми протестами?

Отож, дорогі Братя і Сестри, уважайте і знайте проти чого протестуєте, бо коли непотрібні конвенциї вичерпають гроші з каси, то в той час буде і по нашій орґанізациї. Ви знаєте, що дурна душа без гроша, а з нашим Союзом може стати ся так, як стало ся з Словенською Єдностю, де забракло гроший тай зістала запечатана.

Час нам закинути всї нерозумні або злобні протести, бо з того ми понесемо шкоду, а други скористають, бо знаємо руську пословицю, що „згода будує, а незгода руйнує“.

Дорогі Братя і Сестри! Не дайте ся баламутити підлим одиницям, котрим забагло ся нової конвенциї хиба на те, щоби вийти урядником, бо такі одиниці дбають лише о свої кишені. До згоди, Братя і Сестри! Що конвенция ухвалила, то сьвяте! Ся конвенция принесла нам більший розмет, а друга ще більший принесла б.

На тім я кінчу і взиваю всїх Членів і Членниць, добре сю річ розважити, аби колись не було запізно!

Здоровлю всїх моїх Братів і Сестер і желаю їм красного пожитя.

А. Руданевич, з Едісон, Конн.

ДО РІДНОЇ НИВИ.

Ори ся ти, моя ниво,
Долом та горою.
Та засїй ся, чорна ниво,
Волею ясною!
Ори ся ти, розверни ся,
Полем розстели ся,
Та посїй ся добрим житом,
Долею полий ся!
Розверни ся на всї боки,
Ниво-десятино!
Та посїй ся не словами,
А розумом, ниво!
Вийдуть люди жито жати —
Веселї жнива!...
Розвернись ся, розстели ся,
Убогая ниво!

Т. Шевченко.

ЦАРСЬКИМ СЛУГАМ!

Не ховайте, не топчіте
Сьвятого закона!
Не зовіте преподобним
Лютого Нерона!
Не славте ся царевою
Сьвятою війною.
Бо ви й самі не знаєте,
Що царики коять!
А кричите, що несете
І душу і шкуру
За „атечество“! Їй Богу,
Овеча натура.
Дурний шию підставляє
І не знає за що.

Тарас Шевченко.

О, люди, люди, небораки!
На що здали ся вам царі?
На що здали ся вам псарі?
Ви-ж таки люди, не собаки!

Т. Шевченко.

Козак ожиє,
Оживуть гетьмани в золотім жупані,
Прокинеть ся доля, козак заспіва:
„Нї жида нї Ляха!“ — а в степах Украй-
[ни,
Дай то, Боже милий — блисне булава!

Тарас Шевченко.

Іван Крипякевич.

Перед 300 роками.

Рік 1614 заповідав ся дуже кріваво на Україні. Давний ворог христіяньства, турецький султан, збирав великі війска, щоби повоювати наші краї. Намістник Румелії Ахмет-баша вів султанських яничарів на північ і хотів вже переправити ся через Дунай, щоби напасти на Україну. Яка була причина бісурманської завзятости? Се наші козаки розярили так гнів турецького цїсаря своїми походами на Чорне море. В 1613. р. ходили вони два рази проти Турків і поробили їм великі шкоди на Кримі. Вийшла проти козаків турецька фльота, великі ґалєри і човни і під Очаковом заступили дорогу козацьким чайкам; але козаки несподївано в ночи напали на Турків і розбили їх цїлком. По цїлій Україні пійшов розголос сего славного дїла, а султан почав збирати війска проти невабленних ґіяврів. З балканських країв доносили, що на день св. Юрія була назначена загальна мобілїзация турецької армії, а невдовзї потім мали переходити Турки через Дунай.

Польща не почувала ся на силї змірити ся з бісурманами. Польського війска на полудневій границї було небогато і воно було лихо плачене; коронний гетьман Станислав Жолкевський не важив ся з ним ставити чола турецькій навалї. Весь тягар боротьби з музулманським сьвітом спочивав на плечах добровольцїв з України, наших козаків, які на власну руку воювали татарські оселї і ходили на Турка на Чорне море. Польська держава рівнодушно відносила ся до сеї боротьби. Не було в Польщі зрозуміня для того, що колиб підмогти козаків проти Татар і Турків, колиб змінити їх орґанізацію, то козацькими руками можна би здобути далекі краї для европейської цивілїзациї і зєднати собі правдиву славу в великім сьвітї. Козаки мусїли боротись ся самі.

На 1614. рік козаки плянували великі походи на сусїдні краї. З початком року часть козаків рушила через Браславщину на Волощину (нинїшну Румунію). Як нераз перед тим так і тепер козаки підпомагати якогось претендента на волоське воєводство: хотїли вигнати тамошного господаря і посадити нового, який прийшов до них за війском. Король на бажанє сойму вислав до козаків свого секретаря з листом, яким забороняв сього походу, але козаки послухати не хотїли. Тодї Жолкевський загрозив, що вийде з своїм війском проти головного козацького табору. Козаки не налякали ся і приняли визов: за Днїпром коло Переяслава почали приготовляти ся до оборони. Але польський гетьман не мав відповідної сили, його жовніри бунтували ся, бо їм не плачено, — тому мусїв лишити порожні погрози і розпочаті переговори. Король визначив комісію, що мала розглянути козацькі справи і привести козаків до порядку. Але комісія не дуже спішила ся в далекі наддніпрянські країї і козаки тимчасом вели дальше боротьбу з бісурманами.

Весною 1614. р., як тільки пустили леди, вибрали ся козаки походом на Чорне море. Але похід не удав ся: зірвала ся велика буря, рознесла чайки далеко по мори, богато війска потонуло, частину занесли филї на турецькі береги і там вони погибли або дістали ся до неволї.

Як се співали в думі:

Ой, на Чорному морі та на білому камені
Там сидить ясний сокіл білозорець,
Низенько голову склонив,
Жалібненько квилить-проквиляє,
Та на святеє небо, на Чорне море
Пильно поглядає,
Що на сьвятому небі, на Чорному морю
Не добре ся починає.
Що на небі звіздки потьмарило,
Половина місяця у тьму уступило,
На Чорному морю не гаразд починає,
Із дна моря сильно хвиля вставає...
То з неба дрібен дощик накрапає,
А із низу буйний вітер повіває,
А по Чорному морю противну хвилю
З дна моря знимає, якорі зриває,
Судна козацькі на три части розбиває:
Одну часть взяло — в землю Агарянську,
У каторгу турецьку занесло,
Другу часть — гирло Дунайське пожерло,
А третя де ся має — в Чорному морю потапає...

Але ся невдача не зневохотила ані трохи козаків. Лїтом зібрали ся козаки в новий похід на море, — похід небувалої величини і сміливости. Днїпром поїхали в Чорне море. Було їх коло двох тисяч людий, а плили на сорок чайках. Переплили в ширину цїле Чорне море і дійшли аж до Трапезунта на північнім побережу Малої Азії. Була там дуже богата країна, повна міст і сїл, люди жили безпечно, не знаючи страху, бо нїколи не було тут нїяких нападів; від коли опанували сї сторони Турки, нїхто не смів воювати на морі, — перші козаки відважили ся на се. За провідників послужили їм втікачі з Туреччини, — Українцї, що довгі роки пробули в бісурманській неволї. Дальше пійшли козаки на твердиню Синоп, що також лежить над морем, а задля краси околиці звала ся „містом коханків“; тут здобули старинний замок, вирізали залогу, пограбили і спустошили музулманські доми і на кінець спалили цїле місто, навіть кораблї і ґалєри, що стояли в портї.

Шкоду числили на 40 міліонів. Заки змогло зібрати ся війско, козаки забрали свою добичу на чайки і поплили на море. Трівога пійшла по Туреччині. Султан, довідавши ся про сей напад, впав у такий скажений гнїв, що казав повісити найвисшого урядника везира Насух-башу; ледви жінка і доньки випросили його від смерти, але султан вибив свого дорадника булавою по голові!

Турки хотїли пімстити свої невдачі на козаках при повороті. Ахмет-баша, що ще перше вирушив на Україну, вислав турецькі кораблї під Очаків, щоби не допустили козаків до Днїпрового лиману. Козаки знали про се і подїли ли ся на дві части. Одні причалили до суші на схід від Днїпрового устя, повитягали човни з води і на валках стали їх пересувати до ріки, щоби обминути турецькі кораблї: але тут напали на них Татари і в битві козаки потратили богато добичі і людий. Друга часть козаків рішила перебити ся через Очаківський лиман: переправа була важка, — щоби облекшити свої човни, козаки мусїли кидати богато добичі в воду. Перебило ся через турецький кордон 19 чайок і поплило в гору Днїпром; деякі козаки скакали з човнів на беріг і так спасли ся перед турецькою погонею. Разом з 2.000 козаків загибло і було ранених 200 людий. Двайцять козаків дістало ся до неволї і їх віділсано до Царгорода: султан віддав їх людям з Трапезунта, щоби мали на кім пімстити ся.

Тимчасом турецьке війско під проводом Ахмета-баші стояло вже на Україні. Турецькі відділи переправляли ся через Дунай, ішли побережем Чорного моря аж до Білгороду (або Акермана) над Дністром, перейшли Дністер і пішли дальше суходолом аж до Буга і Днїпра. В тамних околицях мав Ахмет-баша будувати замки, щоби загородити козакам на віки вічні дорогу в море. Султан писав до польського короля, що не хоче воювати Польщі, а бажає тільки винищити козаків, з якими Польща не може дати собі ради. Але Поляки не вірили Туркам і також готовили ся до війни. Се стримало трохи турецького воєводу. А крім сього, коли наблизила ся осінь, турецькі війска стали бунтувати ся і хотїли вертати ся за Дунай. Ахмет-баша мусїв вернути ся. Султан дістав від польського короля обітницю, що козаки будуть покарані, і він покищо тим вдоволив ся.

Проти козаків вислано оружну комісію, яка мала перевести між ними лад, якого собі бажала шляхта. До комісії належали найбільші пани з України: Януш Острозький, Януш Заславський, Александер Калиновський, Станислав Жолкевський; кождий з них вів своє війско. Комісія зїхала ся до Житомира і туди приїхали також козацькі посли, — імен їх не знаємо: гетьманом був тодї мабуть Петро Конашевич Сагайдачний. Польські комісарі дня 15. жовтня 1614. р. оголосили козакам таку „постанову“:

Козацьке війско має вести по давному звичаю пограничну службу проти Татар і Турків, даючи звістки про ворога і боронячи переправ; за се дістають козаки річно 10 тисяч золотих і сукно для війска. Старшого козацького має потвердити коронний гетьман з королївського рамени. Ті козаки, що живуть в приватних маєтностях, мають піддати ся місцевим урядникам, а не творити собі власної самоуправи. Терехтемирівський монастир має бути для спокійного прожитку старих козаків і калїк, але на ради війско не має там збирати ся. На сусїдні держави козаки не будуть ходити без волї короля, щоби не ломити договорів, які має Польща з сусїдами.

Постанови комісії були тяжкі для козаків, та вони не противили ся їм, пристали на все, чого хотїли комісарі, бо ходило їм о обіцяну платню; але знали, що Поляки є занадто слабі, щоби примусити їх до виконаня накинених обовязків. І дійсно тільки зимою, як все засипав сніг, [illegible] Весною 1615. р. козаки знов стали готовити ся до походу на море і під лїто пійшли в 80 чайок аж під сам Царгород — до султана в гостї. Польська річпосполита не змогла вдержати козаків, — так само не вміла оборонити України перед новими нападами Татар і Турків. Козаччина зростала в чимраз більшу силу і поволи захоплювала власть на Україні у свої руки.

ЖИД НА ЧАТАХ.

Ставить москаль жидюка
На московські чати
Тай приучує його,
Як то чатувати.

— Сматрі, каже, ктоб нї шол,
Ти станавіс тут-же
Да спрашівай: кто ідьот?
Сматрі, не забудь же!

І как скажет тебе: „Свой!“,
Пусті єво с Боґом,
А как толька замалчіт,
Так беpі такова!...

І сам таки край жидка
Іде в опівночи...
Жидок крикнув: — Кто ідьот?
Й витріщає очи.

Той і каже: — Ето я!
— Ето ви, Михайло?!
А я думал, ето „свой“,
Аж мнє страшно стало!

Степан Руданський.

С О Н.

От менї приснилось, нїби край могили
Пасу я ягнята, а я ще малий.
Дивлю ся: могила нїби розвернулась,
А з неї виходить неначе козак,
Уже й сивоусий собі неборак.
Тай іде до мене... От мене бере
Неначе на руки, та несе в могилу:
А чорна могила ще гірши розкрилась.
Дивлю ся в могилї козаки:
Який безголовий, який без руки,
А хто по колїна неначе відтятий.
— „Диви ся, дитино, отсе козаки!“
Нїби менї каже: „На всїй Українї,
Високі могили. Диви ся дитино:
Усї ті могили — усї отакі, —
Начинені нашим благородним трупом,
Начинені туго. Отсе воля спить.
Лягла вона славно, лягла вона вкупі
З нами — козаками. Бачиш, як лежить!
Неначе сповита!... Тут пана немає:
Усї ми однако на волї жили,
Усї ми однако за волю лягли,
Усї ми і встанем, — та Бог його знає,
Коли то се буде. Диви ся-ж, дитино
Та добре диви ся. А я розкажу:
Защо Україна наша стала гинуть,
Защо й я між ними в могилї лежу.
Ти-ж людям розкажеш, як виростеш, си-
[ну.
Слухай же, дитино!...

МОВА І НАРОДНІСТЬ.

Мова і народність не все ідуть в парі. Пруси вважають ся за Нїмцїв і говорять по нїмецьки, однакож вважати їх за правдивих Нїмцїв дуже трудно. З ними майже те саме, що з Ірляндцями, які хоть говорять по анґлїйськи, то все таки остають Ірляндцями.

Мова і народність не конче ідуть в парі. Американцї говорять по анґлїйськи і вважають себе за Анґльо-Сасів, але з них такі Анґльо-Саси, як з Татарів Москалї, а з Жидів Поляки.

Швайцари говорять одні по нїмецьки, другі по французьки, треті по італїйськи, бо походять одні з Нїмцїв, другі з Французів, треті з Італїян, але вважають себе за одну народність і кинулиб ся як пси на ту з сусїдних держав, рідних по мові, котра схотїла би позбавити Швайцарію самостійности.

Народности є звісні нинї в сьвітї не завсїди під власним іменем. Мадяри звісні в цїлім сьвітї яко Монґоли, бо мадярська мова є мова Монґолів. Колиб однакож взяти на вагу, хто більше Монґол, Українець або Москаль чи Мадяр, в кого чистїйша славянська кров, то хто знає, чи ми не булиб приневолені завстидати ся перед Мадярами. Україна була наражена через сотки лїт на татарські наїзди і хоть наші батьки відбивали ся від наїзників, то все таки не могли перешкодити сему, аби вони не лишали на Українї свого потомства. А Угорщина, заслонена Карпатами, хоть і мусїла через довгий час признавати над собою турецьке панованє, то таки не мусїла терпіти від татарських наїздів.

Нашим москвофілам не може в голові помістити ся, чому ми називаємо себе Українцями і вважаємо себе за нарід окремий від московського, коли в старих книжках говорило ся про наших предків, як про народ руський, а Москалї взивають себе лише „руським“ народом. Треба жалїти нещасних, що не розуміють такої баґателї. Коли хтось називає себе „русским“, то з сего не конечно виходить, що він справдї „русский“. Таж всї російські Жиди називають себе „русскими“! Чи з сего малоб виходити, що вони є Славянами і наші брати з дїда-прадїда? Мабуть нї! Москалї можуть називати себе не лише „русскими“, але й руськими, як наші прадїди себе називали, але з сего ще не буде виходити, що Українцї і Москалї є якраз один нарід. Українцї і Москалї є спорідненими народами, яких доля дещо зблизила до себе. В самих початках української історії князь Володимир Великий зеднав під своїм прапором народи, що мешкали на українських і московських землях. Батьки Українцїв, що становили цїлу силу тої старої славянської держави, називали себе Русинами, Русичами і руськими. Історія досі не вияснила понад всякі сумніви, чи се слово „руський“ і „Русь“ не накинули нашим батькам чужі наїзники. Як би там не було, наші предки не цурали ся того слова. Не маємо причини цурати ся його й тепер. Однакож минула вже тисяча лїт, відколи жив Володимир Великий. Мешканцї руської держави, що жили на півночи, змішали ся за той час з ріжними фінськими і другими монґольськими племенами, мова їх (коли була така, як наша) змінила ся значно і коли мешканцї полудневої і північної Руси навіть були одним народом, то тепер стали вони так само окремими народами, як Українцї і Поляки або Чехи. Мешканцї північної Руси так сильно розширили ся на північ і схід, так много племен зденаціоналізували, що стали чисельно більшим народом, чим мешканцї полудневої Руси. Мешканцї полудневої Руси рівночасно зачали щораз більше вживати на означенє свого краю імени Україна, а на означенє своєї народности Українцї, а мешканцї північної Руси, розширеної на північ і схід, зачали вживати імени Москва (від свого столичного міста). Із руського народу повстали два рівночо окремі народи: український і московський. Ріжниця між ними була те, що підчас коли український народ остає меньше більше тим самим, що був за Володимира Великого, то московський народ віддужив ся. Однакож коли московській державі з ходом обставин вдало ся назад зєднати землї Володимира Великого і привернути для них назад назву Русь (перекручуючи її на Росію), то вже була потреба розріжнити [illegible] Русею. Москву названо Великою Русею, а Україну Малою Русею, хоть за Володимира властиво, отже великою Русею, була Україна, а Московщина мала в тій Руси таке меньше-більше значінє, як тепер для Канади північно-західні території.

Змінили ся ролї! Коли так Москва стала Великою Русею а Україна Малою, то й вийшло з сего, що руські „ґефбриди“, мішанці Славян з Фінами, Чудами і т. п. стали вважатись за правдивих „руських“ людий, а колишні правдиві руські люди, Українцї, стали немов якимсь додатком до „русского“ народу. Треба було, по волї чи по неволї, оглянути ся за іменем, що знаменувало би дальше народ з полудневої Руси, бо імя Русь присвоїли собі Москалї і годї вже в них те імя відібрати. От чому ми не можемо називати себе „руськими“ а лише Українцями! Під словом „руський“ як і під словом „русский“ розуміє ся лише Москаля з північної Росії! Коли Українець назве себе „русским“, то кождий перший-лїпший Москаль скаже: „Вот дурак хахол!“

Пруси були колись Славянами. Нинї вони називають себе Нїмцями і самі Нїмцї не зборонюють їм сего. Може дійти до сего, що Пруси скажуть, що лише вони правдиві Нїмцї, а Шваби — якісь меньшевартісні Мало-Нїмцї.

Не лише гроші, волї і корови та конї можна часом зрабувати, але й назву народности. Москалї зрабували в Українцїв назву Русь і руський.

Свого часу з Азії найшла на Европу хмара Монґолів, званих Болгарами. Сї Болгари зайшли аж на балканський півостров і там заснували свою державу, в якій маси населеня були Славяни. Болгари вимерли, але назва пануючого народу остала по нинїшний день назвою тої славянської народности, над якою панували Болгари.

Такі то комедії бувають з назвами народів.

(„Новини“).

Ц—тка.

ІЗ ЧУЖИНИ.

І тужно і тісно і серце німіє
Мені тут в чужині, далеко своїх
[illegible]
[illegible]

Зняла ся-б, здаєть ся, ранинкою в хмари,
А хмари вітрам я казала би гнать
Далеко, далеко, де сяю я про чари,
Де боря густі над Німном шумлять.

Де білим намистом Вілїя пробігає,
Де Вильна гнїздо проміж гір собі є,
Де кожда дорога і хрест мене знає,
Де все, усе часто вернуть ся зове.

Там я народилась і виросла в волю,
Там перші я слова училась казать...
Тому я сегодня летїла-б стрілою
Там з ними з усіми Новий Рік витать.

Ой, милі, милі, снїгом покриті
Загони, лїсочки, доріжки мої!
Єх як ви у серці моїм незабуті,
Як часто ваш образ у душі стає!

А ви, блїдї лиця, понурені в праці,
І ти, друже смутку з їх сльозних очей,
Прийміте сегодня привіт мій горячий
Шоб лише нам жити тепер було вже.

З білоруської мови переклав **А. Л.**

ДЖЕРЗИ СІТІ, Н. ДЖ. Уряд Товариства Українських Соколів, від. 170, подає всім своїм членам до відома, що звичайний місячний мітінґ відбуде ся сеї суботи т. є. 14-го падолиста точно о годині 8-ій вечером в салї Народного Дому під ч. 72 Моріс Ст., Джерзи Сіті, Н. Дж. На сей мітінґ мусить кождий член явити ся, бо суть важні справи до полагодження. — Ст. Милянович, предс. І. Осадців, секр.

ДОПИСИ

З NEWARK, N. J.

(Що про московське віче).

В неділю 11. жовтня около 2-гої години пополудни пійшла поголоска, що москвофіли мають мати віче з Луцьком і Генцевом. Боялись, щоб Українці не довідались, тому держали усе в тайні.

З Українцями пійшли ті, що мала нагоду чути і між ними пійшов я. Саля була велика, але не густо заповнена. Москалі, хотячи показати свою силу, настягали людий з Ню Йорку, Пасейку і инших плейсів, але і то мало. Навіть притягли якогось новоуконсеного батюшку з Галичини, Соловія. Предсїдателем вибрано о. А. Филиповського з Ню Йорку (Луцика і Генцева не було — послїдний волочить ся тепер по Канаді). Предсїдатель заявив, що дає ся свободу слова кождому охочому.

Перший говорив ндарецький батюшка, величаючи важну хвилю для Галичини і що нескінчені болі, плачі і сльози скінчать ся, бо приходить час, що „підъяремна Русь" з ласки білого царя дістанесь на „русску свободу". Цар не хоче землї (?), але хоче висвободити руский народ (?) з власти німецького тирана.

Батюшка Соловій говорив більше-меньше так: Сходить сонце над Галичиною, ростуть мури Галича, Львова, Скита Манявського, змінясь вода в Бузї і Днїстрі, все маєсь перемінити на „руский" лад. Галичани мають просити царя, щоб у своїй безмежній ласцї змилував ся і освободив руский народ та забрав під свою опіку. Мазепинцям-вілкраїнцям надходить послїдна година.

Після того зголосив ся до слова Росіянин Жуков і каже: „Ті люди, що говорять так про Росію, не мають про неї поняття. Колиб Росія хотїла дати свободу Українцям, Полякам і Жидам, то далаб її перше свому народови".

Повстає крик на голї. Предсїдатель протестує, щоб не ображати руских войск. Крик змагаєсь, бесїдника окружають на сцені, предсїдатель випихає бесїдника зі сцени, за ним, хто був, почав немилосерно кулакувати Жукова за кулісами. Під хмарою ударів виведено його за куліс і серед правдивої бурі ударів, копання ногами, штовханців і невимовного крику ведено здовж голї. Хто знає, що булоб стало ся, якби не деякі Українцї, що при дверях окружили Жукова і охоронили від дальної бійки. Се не спинило розюшених Москалїв. Вони товпою кинулись на громадку Українцїв, що з боку приглядалась тій звірській роботї і почали кріслами бити, кого попало. На салї став ся такий переполох і крик дїтий та жінок, що думано, надходить послїдна година. Українцї змогли втїчи. Тяжко побито двох: Григорія Прищлика і Стефана Туза, а инші меньше або більше побиті. Потім прийшла міська поліция і втихомирила бурю. Українцї забрались до дому спокійно.

Конець віча був такий, що взивали людий, коли прийде мирова конференция і будуть жадати, де люди хочуть іти, абы віддавались за Росією.

От такий воєвничий дух заволодїв москвофілами і так виглядає русска свобода слова.

Пізнїйше вийшло на яву, що москвофіли змовились еще перед вічем бити мазепинцїв. Тих, що брали участь у бійцї, побиті будуть арештувати. Побитими заняв ся центр. Комітет місцевих товариств.

Українцї повинні бути осторожні, коли ідуть на подібні віча і відповідно застосуватись, бо москвофіли згори приготовляють ся бити і тим чином не допустити до слова Українцїв.

Сьвідок.

НОВИНКИ.

ІНФОРМУЙМО ЧУЖИНЦІВ.

Минулого тижня подали ми готову статю по англійськи в нашій часописи про наші справи. Ми не сумніваємо ся, що наші інтелїгенти скористали з сеї статї та постарали ся о передруковане її в місцевих англійських щоденниках. На сім місци просимо наших людий, щоб присилали нам вирізки з англійських часописий, в котрих обговорюєть ся наші українські справи. Се є конечним для інформацийного комітету, котрий займає ся публікаціями про український нарід. На вирізку треба подати дату, число і назву часописи, в якій ся статя була поміщена. З таких статий зможе комітет виробити собі погляд, о скільки конечна є дальша праця і в яких розмірах.

Редакція.

—o—

ЗГОРІЛО 75 КОРОВ.

Коло Віннипегу 26. м. м. згоріло в молочарни Тейльо 75 коров. Одна корова вірвала ся і не ратувала ся. Молочар коло 10 години приїхав з міста, коли застав огонь.

—o—

ХОТІВ ОШУКАТИ.

Ставав перед судом в Віннипегу Люїс Дітлов за те, що запевняв двох Русинам куплений кожух, заєчий а не сирий. Суддя заявив, що такі випадки дуже часті на північнім Віннипегу (де жидівські склепи головно), отже треба положити тому конець. Справа ще не скінчена.

Наші люди повинні отже добре мати ся на увазї, щоби не дати ся ошукати ні при виборі і закупованю товарів, ні при платженю гроший. Добре мати з собою когось, щоби міг посьвідчити, колиб щось небажане стало ся.

—o—

ХТО СТАЄ ВОЛОЦЮГОЮ.

Злучені Держави можуть бути славні великим числом волоцюг, або як тут називають, бомів. Подібне заводить ся тепер більше і в Канадї і невно, що ся якись час аж кі краї щодо числа бомів зрівновають ся.

Боми, се звичайно люди, яким тяжко взяти ся до роботи, тяжко сидїти на однім місци. Ванд рівка з місця на місце, отсе їх ремесло.

Голумієсь тимо собою, що в ряді бомів дуже низка. Не бракне тут всяких ошуканців, злодіїв і т. п. елементів.

Цікаво би знати, якої народности бомів мають стейти найбільше.

В Ню Йорку недавно списано 2000 бомів і показало ся, що се молоді люди і до того мало не всї — американські уроженци. Пересїчний вік їх 36 літ.

Американцї стають волоцюгами, бомами чи „трампами" через розстроєне нервів, кажуть лікарі, та думають, як би сю „хоробу" знищити.

Ти можно, як знайдуть вони лік на сю „хоробу". Коли дитина виростає на улици, коли батько-мати працюють від рана до ночи і не можуть дати дитинї жадного виховання, крім уличного, то чи можна вимагати, щоби дитина не стала волоцюгою? Причина сього лиха в суспільнім устрою, в деморалізуючім житю міста.

—o—

СТАТИСТИКА БРЕХНІ.

Недавно мав якийсь статистик завдати собі шістьмісячного труду і числив, кілько люди брешуть. І от що показалось:

Законодавець (посол) підчас 30-ох розмов збрехав 10 разів.

Лікар в 25 висказах збрехав 14 разів.

Молодий адвокат в 40 розмовах відійшов від правди аж 25 разів.

Старий адвокат, яко більше досьвідчений і вправний, в 40 розмовах збрехав 28 разів.

Банкір на 10 заміток подав 5 фальшивих, а один правдивий звіт видав на те, щоби кінцї заховати.

Гросерник в 15 бесїдах збрехав 40 разів.

Стара бабуся казала 8 разів у гостину, 7 разів була принята фальшиво.

Молода жінка збрехала 24 рази в 19 бесїдах.

Служниця в шістьох місцях збрехала перед господарями 150 разів.

На 377 бесїд припало сему статистикови 324 брехнї.

З тих брехонь 100 були зроблені з пустоти, безцїльно; 60 мали на цїли забезпечити інтереси бесїдуючого; 50 зроблені з цїлию закрити похибки, недостатки і др.

Коли вірити сьому статистикови, — а йому треба вірити, — то не диво, що на сьвітї завела ся така страшна війна.

З ЛЕМКІВСЬКИХ ПІСЕНЬ.

ДАВИДОВА ЖЕНА.

Давидова жена лежить тяжко хора,
А Давид сй не вере (гей!)
Ставай, Олено, моя млада жено,
Бо тебе нич не боле!

Давидову жену уж на лаву кладуть,
А Давид сй не вере (гей!)
Ставай, Олено, моя млада жено,
Бо тебе нич не боле!

Давидову жену уж до гробу кладуть,
А Давид сй уж вере (гей!)
Ой ставай, Олено, моя млада жено,
Бо ня барз серце боле!

НЕВИННИЙ МОШКО.

— Куди, Мошку, так ідеш?
— На війну вихожу!
— А чого то пізно так?
— Ще два-три положу!

— А як тебе часом хто
Схоче положити?
— А кому-ж я винен що?
Защо мене бити?

Степан Руданський.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загального відома, що з днем 10. падолиста 1914 р. згідно з приписами статута Руського (тепер Укр.) Нар. Союза, з Братства Лицарів сьв. Георгія, відділ 250 Укр. Нар. Союза в Норт Саид Пітсбург, Па., знято суспензу, а тим самим сей відділ остає надалї правним підвладним відділом організациї.

Маґаду, Па., дня 10. падолиста 1914 р.

Д. Капітула, гол. предс. У. Н. С.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загального відома, що слїдуючі відділи Укр. Нар. Союза зістали з днем 9-го падолиста 1914 р., згідно з § 153 статута Рус. (тепер Укр.) Нар. Союза, виключені з нашої організациї: Братство сьв. Івана Хрестителя від. 11. в Ватербури, Конн. Братство сьв. Івана Хрестителя від 15. в Бофало, Н. Й. Братство Рож. Пресьв. Богородицї від. 16. в Лансфорд, Па. Братство сьв. Ілї від. 28. в Маганой Плейн, Па. Братство сьв. Івана Хрестителя від. 48 в Мікіспорт, Па. Братство сьв. Арх. Михаїла від. 54 в Терривіл, Конн. Братство сьв. Володимира Великого від. 58 в Рамей, Па. Братство сьв. Арх. Михаїла від. 116 в Честер, Мінн. Братство сьв. Петра і Павла від. 161 в Товер Сіти, Па. Товариство Просьвіта від. 204 в Ню Йорк, Н. Й. Братство сьв. Стефана від. 302 в Трентон, Па. Братство сьв. Івана Хрестителя від. 328 в Торонто Онт. Канада. Братство сьв. Петра і Павла від. 348 в Ютіка, Н. Й. Сестрицтво сьв. Анни від 352 в Шікаго, Ілл. Братство сьв. Володимира від 358 в Паркесбург, Па. Товариство Богд. Хмельницького від. 359 в Клівленд, О. Товариство Просьвіта від. 377 в Пемберві́к, Конн. Сестрицтво Пресьв. Діви Марії від. 389 в Бофало, Н. Й.

Дано в Маґаду, Па., дня 10-го падолиста 1914 р.

Д. Капітула, гол. предс. У. Н. С.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загального відома, що слїдуючі відділи У. Н. Союза зістали з днем 6-го падолиста 1914 р., суспендовані згідно з приписами § 148 статута Рус. (тепер Укр.) Нар. Союза: 8. 36. 55. 68. 111. 114. 118. 126. 154. 162. 172. 174. 189. 272. 287. 293. 329. 368. 372 і 383. за неплаченє розмету за місяць жовтень 1914 р.

Коли місцевий уряд висше згаданих відділів не застосує ся до §§ 151 і 152 статута організациї, то по упливі приписаного часу висше згадані відділи будуть виключені з організациї на підставі § 153 статута Рус. (тепер Укр.) Нар. Союза в Америцї.

Поодинокі члени висше згаданих суспендованих відділів У. Н. Союза, котрі хотять забезпечити собі членські права в організациї і надалї бути членами У. Н. Союза, мають застосувати ся до приписів статута §§ 350 і 351. Зголошувати ся треба на адресу головного рекордового секретаря У. Н. Союза: P. O. Box 76. Джерзи Сіти, Н. Дж.

Джерзи Сіти, Н. Дж., дня 6-го падолиста 1914 р.

Д. Капітула, гол. предс. У. Н. С.
М. Угорчак, гол. рек. секр. У. Н. С.

Замітка. В попереднім числї „Свободи" через похибку оголошено від. 359 яко суспендований, а в дійсности сей відділ є виключений і сим разом сю похибку справляє ся і оголошує ся висше згаданий відділ в приналежнім місци.

БАЙОН, Н. ДЖ.

Тов. Укр. Нар. Дім повідомляє всїх своїх членів, щоби явились на зборах Тов. дня 20. падолиста 1914 р. З членами, котрі занедбали свої обовязки, а не являть ся на сих зборах, поступить ся після статута Тов.

Стефан Бойко, предс.,
Кузь Гриник, секр.,
Нестор Заналюжний, кас.

75